

Тази неделя в [електронната библиотека](#) на [desebg.com](#) представям документалния сборник на Комисията по досиетата

„Държавна сигурност и офицерите от БНА 1944-1960”.

Той е издаден през 2014 г. под №23 от документалната поредица на Комисията „Из архивите на ДС”.

Сборникът засяга една от малко изследваните теми, свързани с периода на тоталитарната комунистическа власт в България, а именно съдбата на българското офицерство след 9-септемврийския преврат през 1944 г.

Публикуваните архивни документи хвърлят светлина върху чистката, която БКП предприема на царските офицери в армията. Хронологичните граници на документите са 1944-1960 г. Горната граница е 1960 г., тъй като към тази година всички офицери, определени от комунистическия режим като „царски”, вече са установени като контингент, който се разработва активно от Държавна сигурност.

Непосредствено след 9 септември 1944 г. положението на офицерите е особено. От една страна те са неудобни на новата отечественофронтовска власт, а от друга те са необходими за ръководенето на армията, която взема участие в заключителната фаза на Втората световна война.

Офицерите са оставени на служба с отметка в ДКВ – „до края на войната”. В същото време по заповед на министъра на войната Дамян Велчев започва изготвянето на списъци на офицери, които да бъдат арестувани за съдене от т. нар. Народен съд,

Преследването на българското офицерство след 9-ти септември 1944 г.

Написано от Христо Христов
Неделя, 05 Април 2015 12:41

други да бъдат уволнени, а трети да бъдат преместени в други военни части.

Дамян Велчев прави опит онези военни кадри, които са взели участие в заключителната фаза на Втората световна война и са проявили храброст да бъдат спасени от „народния съд“.

В архивните документи се съдържат статистика за броя на уволнените, съдените от „народния съд“ офицери, както и тези, които излежават присъди, а също така и изселените.

Документалният сборник е структуриран в три части, като първата е посветена на съдбата на българските от 9 септември 1944 г. до края на 1959 г. Една част от архивните материали разкриват дейността на Разузнавателния отдел към Щаба на войската, Народната милиция и Държавна сигурност към командния и офицерски състав на армията.

Сборникът съдържа важни документи за разработките срещу офицерството и стремежа на репресивния апарат на БКП да постави под пълен контрол армията.

Вторият раздел в сборника съдържа документи за съдбата на офицерите във военните поделения в страната. Включени са документи от областните дирекции на МВР-ДС в Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Кърджали, Кюстендил, Монтана, Плевен, Пловдив, Русе, Сливен и Стара Загора.

В третия раздел на сборника са включени изключително интересни документи, отнасящи се до следенето на ключови високопоставени офицери от българската армия. Сред имената са тези на генералите Асен Ивков, Атанас Ватев, Васил Баларев, Владимир Стойчев, Дамян Велчев, Димитър Айранов, Иван Маринов, Кирил Станчев, Крум Лекарски, Петър Вранчев, Тодор Тошев, Христо Мархолев и Христо Стойков. Повечето от тях са изправени да отговарят по двата съдебни процеса на Четвърти върховен състав на „народния съд“. По този начин се обезглавява целия команден състав на армията, заварен на 9 септември 1944 г.

Преследването на българското офицерство след 9-ти септември 1944 г.

Написано от Христо Христов
Неделя, 05 Април 2015 12:41

Интерес представляват и една друга категория висши офицери, които попадат под ударите на ДС в периода на търсене на врага с „партиен билет“ след ареста на Трайчо Костов през 1949 г. Сред обвинените в участие в „заговорническата организация“ на Трайчо Костов е и началника на военното разузнаване ген. Петър Вранчев.

Книжното тяло на сборника включва общо 142 архивни документи, публикувани фототипно, а в разширеното електронно издание – 325 броя. Както и останалите издания на Комисията по досиетата сборникът се разпространява безплатно. Той може да бъде намерен в централата ѝ на ул. „Врабча“ 1 в София, а електронните му варианти (оригинален и разширен) могат да бъдат изтеглени от сайта на Комисията (<http://www.comdos.bg/>).

„Държавна сигурност и офицерите от БНА 1944-1960”, документален сборник, издание на Комисията по досиетата, 2014 г., 520 страници.